Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

27 päivänä maaliskuuta 2025 *

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Yhdyskuntajätevesien käsittely – Direktiivi 91/271/ETY – 4, 5 ja 10 artikla – Haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantuminen – Yhdyskuntajätevesien puhdistamot – Unionin tuomioistuimen tuomio, jossa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan – Täytäntöönpanon laiminlyönti – SEUT 260 artiklan 2 kohta – Rahamääräiset seuraamukset – Uhkasakko – Kiinteämääräinen hyvitys

Asiassa C-515/23,

jossa on kyse SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 10.8.2023,

Euroopan komissio, asiamiehinään G. Gattinara ja E. Sanfrutos Cano,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan M. Di Benedetto, M. Russo ja F. Severi, avvocati dello Stato,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Kumin, ensimmäisen jaoston puheenjohtaja F. Biltgen (esittelevä tuomari) ja tuomari I. Ziemele,

julkisasiamies: T. Ćapeta,

kirjaaja: hallintovirkamies G. Chiapponi,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.11.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta

– toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia 10.4.2014 annetun tuomion komissio v. Italia (C-85/13, EU:C:2014:251; jäljempänä tuomio C-85/13) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä

– velvoittamaan Italian tasavallan maksamaan komissiolle 122 760 euron suuruisen päiväkohtaisen uhkasakon vähennettynä ehdotetusta degressiivisestä laskentakaavasta mahdollisesti seuraavalla alennuksella kultakin päivältä, jolla tuomion C-85/13 täytäntöönpano viivästyy, käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä tuomion C-85/13 täytäntöönpanopäivään saakka

– velvoittamaan Italian tasavallan maksamaan komissiolle 13 640 euron kiinteämääräisen päiväkohtaisen summan vähennettynä ehdotetusta degressiivisestä laskentakaavasta mahdollisesti seuraavalla alennuksella, yhteensä kuitenkin vähintään 9 548 000 euroa, tuomion C-85/13 julistamispäivästä alkaen joko siihen päivään saakka, jona nyt käsiteltävässä asiassa annetaan tuomio, tai tuomion C-85/13 täytäntöönpanopäivään saakka, mikäli kyseinen tuomio pannaan täytäntöön ennen kuin käsiteltävässä asiassa annetaan tuomio

– velvoittamaan Italian tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY (EYVL 1991, L 135, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 22.10.2008 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1137/2008 (EUVL 2008, L 311, s. 1) (jäljempänä direktiivi 91/271), 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi koskee yhdyskuntajätevesien keräilyä, käsittelyä ja vesistöön johtamista sekä tiettyjen teollisuudenalojen jätevesien käsittelyä ja vesistöön johtamista.

Direktiivin tarkoituksena on suojella ympäristöä edellä mainittujen jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta.”

3 Direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1 ’yhdyskuntajätevedellä’ talousjätevettä tai talous- ja teollisuusjäteveden ja/tai huleveden seosta;

2 ’talousjätevedellä’ asuntojen ja laitosten jätevesiä, jotka ovat peräisin pääasiassa ihmisten aineenvaihdunnasta ja kotitalouden toimista;

– –

4 ’taajamalla’ aluetta, jossa on niin tiheä asutus ja/tai niin runsaasti yritystoimintaa, että jätevedet on viemäröitävä ja johdettava jätevedenpuhdistamoon tai purkupaikkaan;

5 ’keräysjärjestelmällä’ yhdyskuntajätevesien keräämiseen ja johtamiseen käytettävää viemärijärjestelmää;

6 ’yhdellä avl:llä (asukasvastineluvulla)’ sellaista orgaanista biologisesti hajoavaa kuormitusta, jonka viiden vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus (BOD5) on 60 grammaa happea vuorokaudessa;

– –

8 ’biologisella käsittelyllä’ yhdyskuntajätevesien käsittelyä menetelmällä, jossa on yleensä biologisessa käsittelyssä jälkiselkeytys, tai muuta menetelmää, joka täyttää liitteen I taulukossa 1 esitetyt vaatimukset;

9 ’asianmukaisella käsittelyllä’ yhdyskuntajätevesien käsittelyä sellaisilla menetelmillä tai siten, että purkuvesistö täyttää johtamisen jälkeen tämän tai muiden yhteisön direktiivien asiaa koskevat laatutavoitteet ja säännökset;

– –”

4 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1 Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että jätevesien viemäröintijärjestelmä on

– 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä taajamissa, joiden asukasvastineluku (avl) on suurempi kuin 15 000,

ja

– 31 päivään joulukuuta 2005 mennessä taajamissa, joiden avl on 2 000–15 000.

Jos yhdyskuntajätevedet johdetaan vesistöihin, joita pidetään 5 artiklassa määriteltyinä ’haavoittumiselle alttiina alueina’, jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröintijärjestelmä on käytössä 31 päivään joulukuuta 1998 mennessä taajamissa, joiden avl on suurempi kuin 10 000.

Jos keräysjärjestelmän rakentaminen ei ole perusteltua, joko siksi, ettei siitä olisi hyötyä ympäristölle, tai erittäin korkeiden kustannusten takia, on käytettävä erillisjärjestelmiä tai muita asianmukaisia järjestelmiä, joilla saavutetaan yhtä hyvä ympäristönsuojelun taso.

2 Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen keräysjärjestelmien on täytettävä liitteessä I olevassa A kohdassa vahvistetut vaatimukset. – –”

5 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1 Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet on ennen vesistöön johtamista käsiteltävä biologisesti tai vastaavalla tavalla seuraavasti:

– 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä purkupaikasta riippumatta taajamissa, joiden avl on suurempi kuin 15 000;

– 31 päivään joulukuuta 2005 mennessä purkupaikasta riippumatta taajamissa, joiden avl on 10 000–15 000;

– 31 päivään joulukuuta 2005 mennessä taajamissa, joiden avl on 2000-10 000 ja joiden jätevedet johdetaan sisävesiin tai suistoihin.

– –

3 Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen yhdyskuntajätevesien on täytettävä liitteessä I olevassa B kohdassa vahvistetut vaatimukset. – –

– –”

6 Direktiivin 91/271 5 artiklan 1–5 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1 Jäsenvaltioiden on 2 kohdan soveltamiseksi määriteltävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä haavoittumiselle alttiit alueet liitteessä II vahvistettujen arviointiperusteiden mukaisesti.

2 Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kaikk[i] viemäröi[dyt] yli 10 000 avl:n taajamien jätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31 päivästä joulukuuta 1998 alkaen.

3 Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen yhdyskuntajätevesien vesistöön johtamisen on täytettävä liitteessä I olevassa B kohdassa vahvistetut olennaiset vaatimukset. – –

4 Edellä 2 ja 3 kohdassa asetettuja laitoskohtaisia vaatimuksia ei kuitenkaan tarvitse soveltaa haavoittumiselle alttiilla alueilla, jos voidaan osoittaa, että alueen kaikille yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoille tulevasta fosforin ja typen kokonaiskuormituksesta poistetaan kummastakin vähintään 75 prosenttia.

5 Edellä 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen säännösten tulee koskea myös haavoittumiselle alttiin vesistön valuma-alueella sijaitsevia jätevedenpuhdistamoita, joiden jätevedet osaltaan aiheuttavat vesistön pilaantumista.

– –”

7 Direktiivin 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että jätevedenpuhdistamot suunnitellaan ja rakennetaan 4, 5, 6 ja 7 artiklassa säädettyjen vaatimusten mukaisesti ja niitä käytetään ja hoidetaan siten, että puhdistamojen riittävän tehokas toiminta taataan kaikissa tavanomaisissa ilmasto-oloissa. Puhdistamon suunnittelussa on otettava huomioon kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina.”

8 Direktiivin liitteessä I, jonka otsikko on ”Yhdyskuntajätevesiä koskevat vaatimukset”, säädetään seuraavaa:

”A. Keräysjärjestelmät – –

Keräysjärjestelmissä on otettava huomioon jäteveden käsittelyvaatimukset.

Keräysjärjestelmien suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa on käytettävä parasta saatavilla olevaa teknistä tietämystä liiallisia kustannuksia välttäen ja kiinnittäen erityisesti huomiota seuraaviin seikkoihin:

– yhdyskuntajätevesien määrä ja ominaisuudet;

– vuotojen estäminen;

– myrskytulvista aiheutuvan vesien pilaantumisen rajoittaminen.

B. Yhdyskuntajäteveden johtaminen vesistöön – –

1 Jätevedenpuhdistamot on suunniteltava tai muutettava sellaisiksi, että puhdistamolle tulevasta ja käsitellystä, vesistöön johdettavasta jätevedestä voidaan ottaa edustavat näytteet.

2 Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilta johdettavan jäteveden on 4 ja 5 artiklan mukaisesti täytettävä taulukossa 1 esitetyt vaatimukset.

3 Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamojen sellaisiin haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, jotka liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan määritelmän mukaan ovat rehevöityviä, johdettavien jätevesien on lisäksi täytettävä tämän liitteen taulukossa 2 esitetyt vaatimukset.

4 Taulukossa 1 tai 2 esitettyjä vaatimuksia ankarampia vaatimuksia sovelletaan, jos ne ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että vastaanottavien vesien laatu täyttää muiden asiaa koskevien direktiivien vaatimukset.

5 Yhdyskuntajätevesien päästöpaikat on valittava mahdollisuuksien mukaan siten, että vesistövaikutukset jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

– –”

Tuomio C-85/13

9 Unionin tuomioistuin on tuomiossa C-85/13 todennut, että Italian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 91/271 3 artiklan ja/tai 4 artiklan ja/tai 5 artiklan sekä 10 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen, että

– Melegnanon, Mortaran, Olona Nordin, Olona Sudin, Robecco sul Naviglion, San Giuliano Milanese Estin, Trezzano sul Naviglion ja Vigevanon (Lombardia) taajamissa, joiden avl on suurempi kuin 10 000 ja jotka johtavat jätevedet vesistöihin, joita pidetään direktiivin 91/271 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”haavoittumiselle alttiina alueina”, on käytössä yhdyskuntajätevesien viemäröintijärjestelmät kyseisen direktiivin 3 artiklan mukaisesti

– Pescasserolin (Abruzzo), Cormonsin, Gradisca d’Isonzon, Gradon (Friuli-Venezia Giulia), Bronin, Calcon, Casteggion, Melegnanon, Mortaran, Orzinuovin, Rozzanon, Trezzano sul Naviglion, Valle San Martinon, Vigevanon (Lombardia), Pesaron, Urbinon (Marche), Alta Val Susan (Piemonte), Nuoron (Sardinia), Castellammare del Golfo I:n, Cinisin, Terrasinin (Sisilia), Courmayeurin (Aostan laakso) ja Thienen (Veneto) taajamissa, joiden avl on

suurempi kuin 10 000, viemäröidyt yhdyskuntajätevedet käsitellään ennen niiden vesistöön johtamista biologisesti tai vastaavalla tavalla direktiivin 91/271 4 artiklan mukaisesti

– Pescasserolin (Abruzzo), Aviano Capoluogon, Cividale del Friulin, Codroipo/Sedegliano/Flaibanon, Cormonsin, Gradisca d'Isonzon, Gradon, Latisana Capoluogon, Pordenone/Porcia/Roveredo/Cordenonsin, Sacilen, Udinen (Friuli-Venezia Giulia), Frosinonen (Latium), Francavilla Fontanan, Trinitapolin (Puglia), Dorgalin, Nuoron, ZIR Villacidron (Sardinia) sekä Castellammare del Golfo I:n, Cinisin, Partinicon, Terrasinin ja Trappeton (Sisilia) taajamissa, joiden avl on suurempi kuin 10 000 ja jotka johtavat jätevedet vesistöihin, joita pidetään direktiivissä 91/271 tarkoitettuina ”haavoittumiselle alttiina alueina”, viemäröidyt yhdyskuntajätevedet käsitellään ennen niiden vesistöön johtamista biologista tai vastaavaa käsittelyä tehokkaammin saman direktiivin 5 artiklan mukaisesti, ja

– jätevedenpuhdistamot suunnitellaan ja rakennetaan ja niitä käytetään ja hoidetaan direktiivin 91/271 4–7 artiklassa säädettyjen vaatimusten mukaisesti siten, että puhdistamojen riittävän tehokas toiminta taataan kaikissa tavanomaisissa ilmasto-oloissa ja että puhdistamon suunnittelussa otetaan huomioon kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina Pescasserolin (Abruzzo), Aviano Capoluogon, Cividale del Friulin, Codroipo/Sedegliano/Flaibanon, Cormonsin, Gradisca d'Isonzon, Gradon, Latisana Capoluogon, Pordenone/Porcia/Roveredo/Cordenonsin, Sacilen, Udinen (Friuli-Venezia Giulia), Frosinonen (Latium), Bronin, Calcon, Casteggion, Melegnanon, Mortaran, Orzinuovin, Rozzanon, Trezzano sul Naviglion, Valle San Martinon, Vigevanon (Lombardia), Pesaron, Urbinon (Marche), Alta Val Susan (Piemonte), Francavilla Fontanan, Trinitapolin (Puglia), Dorgalin, Nuoron, ZIR Villacidron (Sardinia), Castellammare del Golfo I:n, Cinisin, Partinicon, Terrasinin, Trappeton (Sisilia), Courmayeurin (Aostan laakso) ja Thienen (Veneto) taajamissa.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

10 Komissio pyysi tuomion C-85/13 täytäntöönpanon valvomiseksi 12.5.2014 päivätyllä kirjeellä Italian tasavallalta tietoja tuomion täytäntöön panemiseksi toteutetuista toimenpiteistä. Komissio pyysi 15.1. ja 15.10.2015 sekä 31.1.2017 kyseiseltä jäsenvaltiolta ajantasaisia tietoja siitä, miten kyseisessä tuomiossa tarkoitettujen taajamien tilanteen saattamisessa tuomion vaatimusten mukaisiksi oli edistytty, sekä esitti oman arviointinsa niiden taajamien tilanteesta, joissa tuomion vaatimukset oli Italian viranomaisten mukaan täytetty.

11 Italian tasavalta antoi 15. ja 25.7.2014, 20.2., 19.3., 22.9. ja 23.11.2015, 2.3. sekä 23. ja 30.9.2016, 12.1., 27.2., 24.5. ja 27.7.2017 sekä 18.1.2018 päivätyillä kirjeillä komissiolle tietoja käyttöön otetuista toimenpiteistä ja niiden täytäntöönpanosta.

12 Komissio katsoi, että Italian tasavalta oli noudattanut tuomiota C-85/13 vain osittain, ja osoitti sille 18.5.2018 SEUT 260 artiklan 2 kohdan mukaisen virallisen huomautuksen neljästätoista kyseisessä tuomiossa tarkoitetusta taajamasta, joissa ei vieläkään noudatettu direktiivin 91/271 säännöksiä, sekä pyysi kyseistä jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa siitä, kun se oli vastaanottanut komission virallisen huomautuksen.

13 Italian tasavalta vastasi viralliseen huomautukseen 12.7.2018 päivätyllä kirjeellä. Tämän jälkeen kyseinen jäsenvaltio toimitti komissiolle useita viestejä ja asiakirjoja, joissa oli muun muassa puolivuosittaisia päivityksiä tuomion C-85/13 täytäntöönpanon tilasta.

14 Komissio päätti nostaa nyt kyseessä olevan kanteen, koske se katsoi, ettei Italian tasavalta annettujen tietojen valossa ollut vieläkään pannut kaikilta osin täytäntöön tuomiota C-85/13, ottaen huomioon, että tilanne ei edelleenkään ollut kyseisen tuomion mukainen viidessä tuomiossa tarkoitetussa taajamassa eli Castellammare del Golfo I:ssä, Cinisissä, Terrasinissa, Trappetossa (Sisilia) ja Courmayeurissa (Aostanlaakso) 9 vuotta tuomion antamisen jälkeen ja yli 20 vuotta sen jälkeen, kun direktiivin 91/271 4 ja 5 artiklan mukaiset direktiivin noudattamiselle säädetyt määräajat olivat päättyneet.

Kanne

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen

Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat

15 Komissio syyttää Italian tasavaltaa siitä, ettei se ollut toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä tuomion C-85/13 noudattamiseksi, kun direktiivin 91/271 4, 5 ja 10 artiklaan perustuvia velvoitteita ei vielä noudatettu nyt käsiteltävässä kanteessa tarkoitetuissa viidessä taajamassa eli Castellammare del Golfo I:ssä, Cinisissä, Terrasinissa, Trappetossa (Sisilia) ja Courmayeurissa (Aostanlaakso), joiden avl on yli 10 000, virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättyessä 18.7.2018 eikä myöskään vielä 30.6.2023 eli päivänä, jona kyseinen jäsenvaltio viimeksi toimitti komissiolle ajantasaiset tiedot kyseisen tuomion täytäntöönpanon tilasta.

16 Komissio väittää ensinnäkin Italian tasavallan viralliseen huomautukseen antamien vastausten arvioinnista ilmenevän, ettei kyseinen jäsenvaltio tämän oikeudenkäynnin kannalta merkitykselliseen ajankohtaan eli 18.7.2018 mennessä ollut toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä varmistuakseen siitä, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet käsitellään biologisesti tai vastaavalla tavalla direktiivin 91/271 4 artiklan mukaisesti ennen niiden vesistöön johtamista neljässä komission kanteessa tarkoitetuista viidestä taajamasta eli Castellammare del Golfo I:ssä, Cinisissä, Terrasinissa ja Courmayeurissa, joiden avl on yli 10 000. Komission mukaan Italian viranomaiset ovat lisäksi oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana myöntäneet, että kyseistä artiklaa edelleen rikotaan.

17 Komissio väittää toiseksi Italian tasavallan viralliseen huomautukseen antamista vastauksista ilmenevän, ettei kyseinen jäsenvaltio ollut edellisessä kohdassa mainittuun päivämäärään mennessä toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä varmistuakseen siitä, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet käsitellään ennen niiden vesistöön johtamista biologista käsittelyä tai vastaavaa käsittelyä tehokkaammin direktiivin 91/271 5 artiklan mukaisesti neljässä komission kanteessa tarkoitetuista viidestä taajamasta eli Castellammare del Golfo I:ssä, Cinisissä, Terrasinissa ja Trappetossa, joiden avl on yli 10 000 ja jotka johtavat jätevetensä vesistöihin, joita pidetään haavoittumiselle alttiina alueina.

18 Komissio täsmentää erityisesti Trappeton taajaman osalta, että Italian tasavallan viralliseen huomautukseen antamista vastauksista ja tuomion C-85/13 täytäntöönpanon tilaa koskevista päivityksistä ilmenee, ettei kyseisen taajaman tilanne tämän oikeudenkäynnin kannalta merkityksellisenä ajankohtana eli 18.7.2018 vieläkään ollut direktiivin 91/271 5 artiklan mukainen, minkä myös Italian viranomaiset komission mukaan myönsivät viimeisimmässä 30.6.2023 päivätyssä päivityksessä.

19 Tässä yhteydessä komissio huomauttaa Italian viranomaisten todenneen tätä oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, että Trappeton taajaman tuottama kuormitus oli 7 783 avl:ää eli vähemmän kuin Italian viranomaiset olivat aiemmin ilmoittaneet SEUT 258 artiklan mukaiseen perusteltuun lausuntoon antamassaan vastauksessa ja vähemmän kuin unionin tuomioistuin oli katsonut tuomiossa C-85/13. Italian viranomaiset eivät kuitenkaan esittäneet selviä ja täsmällisiä perusteluja, jotka olisivat saaneet tukea kuormituksen pienentymistä koskevista konkreettisista todisteista. Tältä osin komissio katsoo, että tiedot, jotka Italian tasavalta esitti vastinekirjelmänsä liitteessä osoittaakseen kyseisen kunnan tuottaman kuormituksen olevan 8 910 avl:ää, eivät voi korjata menneisyyttä koskevien todisteiden puuttumista, vaan ne voidaan ottaa huomioon vasta niiden esittämispäivästä eli 18.10.2023 lukien.

20 Koska Trappeton taajaman jätevedet johdetaan haavoittumiselle alttiille alueelle, jolla käy paljon turisteja, ja koska Italian viranomaisten antamien tietojen tulkintaan liittyy epävarmuutta, komissio esittää lisäksi, että kyseisiä tietoja tulkitaan ensisijaisesti siten, että direktiivin 91/271 5 artiklaan perustuvat velvoitteet edelleen koskevat kyseistä taajamaa. Tällainen tulkinta on nimittäin ainoa tulkinta, joka on yhdenmukainen kyseisen direktiivin tarkoituksen kanssa, joka on suojella ympäristöä jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta.

21 Komissio muistuttaa kolmanneksi, että direktiivin 91/271 4 tai 5 artiklan rikkominen väistämättä merkitsee myös direktiivin 10 artiklan rikkomista (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2021, komissio v. Italia (Yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmä), C-668/19, EU:C:2021:815, 94–96 kohta). Komissio katsoo, että kun otetaan huomioon Italian tasavallan viralliseen huomautukseen antamat vastaukset ja kyseisen jäsenvaltion direktiivin 4 ja 5 artiklaan perustuvien velvoitteiden laiminlyönnin jatkuminen, on todettava, ettei mainittu jäsenvaltio ollut tämän oikeudenkäynnin kannalta merkityksellisenä ajankohtana eli 18.7.2018 vieläkään toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä varmistuakseen siitä, että nyt käsiteltävässä kanteessa tarkoitetuissa viidessä taajamassa eli Castellammare del Golfo I:ssä, Cinisissä, Terrasinissa, Trappetossa ja Courmayeurissa edellä mainitun direktiivin 4–7 artiklan vaatimusten täyttämiseksi rakennetut jätevedenpuhdistamot suunnitellaan ja rakennetaan ja että niitä käytetään ja hoidetaan siten, että niiden toimivuus niiden sijaintipaikoille tavanomaisissa ilmasto-oloissa taataan, sekä siitä, että puhdistamot suunnitellaan siten, että kuormituksen vaihtelut eri vuodenaikoina otetaan huomioon kyseisen direktiivin 10 artiklassa vaaditun mukaisesti.

22 Komissio katsoo näillä perusteilla, ettei Italian tasavalta ole kaikilta osin noudattanut tuomiota C-85/13 ja että se on siten lyönyt laimin sille SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla kuuluvia velvoitteitaan.

23 Italian tasavalta, joka ei kiistä komission kannekirjelmässä kuvattua tosiseikastoa, vetoaa ensinnäkin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen Castellammare del Golfo I:n, Cinisin ja Terrasinin taajamien saattamiseksi direktiivin 91/271 4, 5 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukaisiksi. Näihin toimenpiteisiin kuuluvat yhtäältä uuden maanalaisen puhdistamon rakentaminen Castellammare del Golfo I:n taajamaan sekä toisaalta Carinissa olevan Contrada Ciachean yhteisen puhdistamon mukauttaminen ja vahvistaminen, jotta Cinisin ja Terrasinin taajamien jätevedet voidaan käsitellä siellä. Vastinekirjelmässä esitetyn näiden toimenpiteiden toteuttamista koskevan aikataulun mukaan tilanne saatetaan direktiivin vaatimusten mukaiseksi Castellammare del Golfo I:n taajamassa heinäkuussa 2027 ja Cinisin ja Terrasinin taajamissa maaliskuussa 2027.

24 Toiseksi Italian tasavalta väittää Trappeton taajaman osalta, ettei direktiivin 91/271 5 artiklan rikkomiseen perustuvaa väitettä voida ottaa tutkittavaksi tuomion C-85/13 julistamispäivän jälkeen tapahtuneiden kuormituksen vaihtelujen takia.

25 Tältä osin Italian tasavalta toteaa, että tuomio C-85/13 ja 18.5.2018 päivätty virallinen huomautus koskivat vain niitä taajamia, joiden avl oli yli 10 000, ja että siten myös nyt käsiteltävä oikeusriita rajoittuu näihin taajamiin. Vaikka Italian viranomaiset ilmoittivat komissiolle SEUT 258 artiklaan perustuvassa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä Trappeton taajaman tuottamaksi kuormitukseksi yli 10 000 avl:ää, kyseisen taajaman tuottama kuormitus on vastinekirjelmään liitetyn Assemblea Territoriale Idrican (alueellinen vesivaltuusto, Italia) raportin mukaan 8 910 avl:ää, ja tämä luku perustuu laskentamenetelmään, jossa niin sanottujen yksittäisten talojen ja erillään sijaitsevien keskittymien osuus suljetaan pois taajaman tuottamaa kuormitusta koskevista laskelmista. Italian tasavallan mukaan ne direktiiviin 91/271 perustuvat velvoitteet, joita väitetään laiminlyödyn, eivät siten enää koske kyseistä taajamaa, jonka tosiasiallisesti tuottama kuormitus on alle 10 000 avl:ää.

26 Italian tasavalta lisää, että rakennustyöt Trappeton taajaman varustamiseksi jätevedenpuhdistamolla, joka mahdollistaa sen, että direktiivin 91/271 4 ja 5 artiklan mukaisten päästöraja-arvojen noudattaminen taataan, ovat valmistuneet ja että tilastolliset ja teknistoiminnalliset kokeet olivat käynnissä, kun Italian tasavalta jätti vastinekirjelmänsä. Todisteena siitä, että tämä jätevedenpuhdistamo toimii hyvin, kyseinen jäsenvaltio on liittänyt vastinekirjelmäänsä puolivuosittain otettavien näytteiden vuoden 2023 huhti- ja syyskuun välillä tehdyt analyysit.

27 Italian tasavalta täsmentää kolmanneksi Courmayeurin taajamasta, että kyseistä taajamaa on pidettävä fyysiseltä kannalta direktiivin 91/271 4 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukaisena viimeistään 31.12.2023 alkaen. Kyseinen jäsenvaltio viittaa lisäksi tietoihin, jotka se on jo toimittanut komissiolle 31.7.2020 oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, sekä uusiin sen vastinekirjelmässä esitettyihin tietoihin osoittaakseen, että kyseisen direktiivin 4 artiklaan perustuvien velvoitteiden noudattamatta jättäminen ei koske kyseisen taajaman tuottamaa kuormitusta kokonaisuudessaan eli 60 000 avl:ää, vaan ainoastaan noin 37 200 avl:ää, koska jäljelle jäävät 22 800 avl:ää käsitellään jo asianmukaisesti Courmayeurin taajamaan kuuluvan La Sallen kunnan jätevedenpuhdistamossa. Kyseinen jäsenvaltio lisää, että kun niiden viemäriosuuksien, joilla Courmayeurin kunnan jätevedet johdetaan La Sallen jätevedenpuhdistamolle, rakennustyöt ovat valmistuneet, komissiolle on vielä toimitettava todistukset töiden valmistumisesta sekä jätevesien analysoinnin tuloksista, jotta kyseisen jätevedenpuhdistamon voidaan osoittaa toimivan hyvin.

28 Komissio toteaa vastauskirjelmässään katsovansa Courmayeurin taajaman osalta ensinnäkin, että Italian tasavallan vastinekirjelmässään antamat tiedot eivät niiden virhemarginaali huomioon ottaen ole riittävän luotettavia, että kyseiset tiedot eivät toiseksi voi vaikuttaa päiväkohtaisen uhkasakon laskentaan sovellettavaan alennuskaavaan, koska tältä osin ratkaisevaa on taajaman vaatimustenmukaisuus kokonaisuudessaan, ja kolmanneksi, että Italian viranomaiset myöntävät itsekin, että kyse on muuttuvista eikä lopullisista tiedoista.

29 Italian tasavalta toteaa vastauskirjelmässään, että tuomion C-85/13 täytäntöönpanon nopeuttamiseksi on otettu käyttöön uusia toimenpiteitä. Kyseinen jäsenvaltio vetoaa tältä osin 9.12.2023 annettuun asetukseen nro 181, joka on muunnettu laiksi 2.2.2024 annetulla lailla nro 11 (GURI nro 31, 7.2.2024) ja jossa tästä täytäntöönpanosta vastaavan komissaarin

toimivaltaa panna täytäntöön yhdyskuntajätevesiä koskevia toimenpiteitä täydennetään. Täten annetut säännökset tarjoavat täsmällisen ratkaisun niihin pääasiallisiin esteisiin, joihin komissaari on törmännyt ja jotka ovat hidastaneet mainittujen toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

30 Kyseinen jäsenvaltio antaa lisäksi lisätietoja tilanteen ennakoidusta kehittymisestä komission kanteessa tarkoitetuissa viidessä taajamassa.

31 Edistääkseen ja jouduttaakseen tuomion C-85/13 täytäntöön panemiseksi tarvittavien toimien suunnittelua ja toimeenpanoa komissaari on ensinnäkin soveltanut toimenpiteitä sellaisten julkisten hankintamenettelyjen, joita ei vielä ole ratkaistu, jouduttamiseksi, minkä pitäisi mahdollistaa yhtäältä Castellammare del Golfo I:n saattamisen direktiivin 91/271 vaatimusten mukaiseksi joulukuussa 2026 ja toisaalta Cinisiin ja Terrasiniin suunniteltujen rakennushankkeiden valmistumisen aikaistamisen noin kuudella kuukaudella.

32 Toiseksi Italian tasavalta toteaa Trappeton taajamasta, että työt sen jätevedenpuhdistamon mukauttamiseksi ja vahvistamiseksi unionin oikeuden rikkomisen poistamiseksi ovat valmistuneet ja kyseisen puhdistamon hallinnointi on 22.12.2023 annettu tehtäväksi AMAP SpA:lle, joka on Ambito Territoriale Ottimale (ATO) di Palermon (Palermon optimaalinen alueellinen vyöhyke, Italia) integroidun vesipalvelun hallinnoija. Italian tasavalta esittää vastauskirjelmässään Trappeton jätevedenpuhdistamossa 23.6.–15.12.2023 tehtyjen kokeiden raporttien tulokset, joista kyseisen jäsenvaltion mukaan ilmenee, että kyseinen jätevedenpuhdistamo nyttemmin takaa niiden päästörajojen noudattamisen, jotka on vahvistettu direktiivissä 91/271 yhdyskuntajätevesien johtamiselle haavoittumiselle alttiiksi alueiksi katsottuihin vesistöihin.

33 Kolmanneksi Italian tasavalta toteaa Courmayeurin taajamasta, että viemäröinti- ja liittämistyöt kyseisessä taajamassa ovat valmistuneet joulukuussa 2023, mikä mahdollistaa taajaman keräysjärjestelmän valmistumisen. Vastaajan vastauskirjelmään liitettyjen tammikuussa 2024 tehtyjen analyysien perusteella viemärijärjestelmään viimeksi liitettyjen viemärien jätevesien käsittely mainitun taajaman jätevedenpuhdistamossa, johon taajaman kaikki jätevedet nyttemmin johdetaan, on osoittautunut tehokkaaksi, ja kyseinen puhdistamo noudattaa niitä päästörajoja, jotka on vahvistettu direktiivissä 91/271 yhdyskuntajätevesien johtamiselle haavoittumiselle alttiille alueille. Näin ollen Courmayeurin taajama on direktiivin vaatimusten mukainen paitsi fyysiseltä kannalta – mikä on sen ansiota, että keräysjärjestelmät ovat valmistuneet ja ne on liitetty La Sallen jätevedenpuhdistamoon – myös toiminnallisesti ja käsittelyn tehokkuuden kannalta. Kyseinen taajama on siten jätettävä kanteen kohteen ulkopuolelle.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

34 SEUT 260 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi, jos se katsoo, ettei asianomainen jäsenvaltio ole toteuttanut kaikkia unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi varattuaan ensin tälle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa; komissio ilmoittaa samalla sen olosuhteisiin nähden soveltuvaksi katsomansa kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka kyseisen jäsenvaltion olisi sen käsityksen mukaan suoritettava.

35 Jotta voidaan ratkaista, onko Italian tasavalta nyt käsiteltävässä asiassa toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet tuomion C-85/13 noudattamiseksi, on tarkistettava, onko kyseinen jäsenvaltio kaikilta osin noudattanut direktiivin 91/271 4 ja/tai 5 artiklaa sekä 10 artiklaa.

36 Lisäksi on todettava, että SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvassa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa menettelyssä ratkaiseva ajankohta tällaisen noudattamatta jättämisen arvioinnin kannalta on tämän määräyksen nojalla annetussa virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymisajankohta (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Koska komissio on nyt käsiteltävässä asiassa lähettänyt virallisen huomautuksen 18.5.2018, ratkaiseva ajankohta tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitun noudattamatta jättämisen arvioinnin kannalta on kyseisessä huomautuksessa asetetun määräajan päättymisajankohta eli 18.7.2018.

38 Castellammare del Golfo I:n, Cinisin ja Terrasinin taajamien osalta Italian tasavalta ensinnäkin myöntää direktiivin 91/271 4, 5 ja 10 artiklan noudattamatta jättämisen jatkumisen. Kyseinen jäsenvaltio on näet viralliseen huomautukseen antamissaan vastauksissa ja unionin tuomioistuimelle antamissaan kirjelmissä todennut, että ne infrastruktuurihankkeet, jotka ovat tarpeen kyseisiin artikloihin perustuvien velvoitteiden mukaisten yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmien rakentamiseksi kyseisiin taajamiin, olivat kesken 18.7.2018. Kyseisen jäsenvaltion vastauskirjelmässään esittämien uusimpien tietojen mukaan nämä kolme taajamaa saatettaneen vaatimustenmukaisiksi ennen vuoden 2026 loppua.

39 Trappeton taajaman osalta on toiseksi niin, että Italian tasavallan argumenttia, jonka mukaan noudattamatta jättämisen jatkumiseen perustuvaa väitettä ei voida tutkia direktiivin 91/271 5 artiklan rikkomisen osalta, koska tämän taajaman kuormitukseksi olisi tullut katsoa alle 10 000 avl:ää, mikä olisi vapauttanut sen velvollisuudesta noudattaa kyseisessä artiklassa säädettyjä vaatimuksia, ei voida hyväksyä.

40 Se, että jäsenvaltion sallittaisiin SEUT 260 artiklan 2 kohdan mukaisessa menettelyssä vedota unionin tuomioistuimessa ensimmäistä kertaa sellaisessa tuomiossa, jossa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todettiin, tarkoitetun taajaman tuottaman kuormituksen laskentamenetelmän muutokseen suhteessa siihen laskentamenetelmään, joka oli unionin tuomioistuimen kyseisessä tuomiossa tekemien päätelmien perusteena, vaarantaisi kyseisen tuomion – jolla on oikeusvoimavaikutus – lopullisuuden.

41 Vaikka tällaisen perusteen esittäminen sallittaisiin, ne uudet seikat, joihin Italian tasavaltaa vetoaa, eivät osoita, että Trappeton taajaman tuottama kuormitus 18.7.2018 tai myöhempänäkään ajankohtana olisi ollut alle 10 000 avl:ää ja että velvollisuus noudattaa direktiivin 91/271 5 artiklassa säädettyjä vaatimuksia ei siten koskisi kyseistä taajamaa.

42 Yhtäältä Italian viranomaisten komissiolle oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä ilmoittamaa 7 783 avl:n kuormitusta ei nimittäin ole näytetty toteen, minkä Italian tasavalta kirjelmissään myöntää. Toisaalta kyseinen jäsenvaltio on vastinekirjelmässään todennut, että Trappeton taajaman tuottama kuormitus on 8 910 avl:ää, ja tämä tieto ilmenee alueellisen vesivaltuuston raportista ja siihen liitetystä kartoituksesta. Kyseinen jäsenvaltio on kuitenkin esittänyt nämä uudet tiedot vasta jättäessään vastinekirjelmänsä 23.10.2023 ja siten väitetyn jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämisen arvioinnin kannalta relevantin päivämäärän eli 18.7.2018 jälkeen. Kyseinen raportti on myös päiväämätön eikä siinä täsmennetä, mistä ajankohdasta lähtien kyseisen taajaman tuottama kuormitus on pienentynyt. Lisäksi kyseisessä raportissa Trappeton taajaman tuottaman kuormituksen määräksi ilmoitetaan vuoroin 8 618 avl:ää, vuoroin 11 816 avl:ää. Komis-

sio on tältä osin todennut, että jos Italian tasavallan esittämää laskentamenetelmän muutosta ei otettaisi huomioon, kyseisen taajaman tuottama kuormitus olisi Italian viranomaisten antamien tietojen perusteella 11 816 avl:ää, mitä Italian tasavalta ei ole kiistänyt.

43 Italian tasavallan kirjelmistä ilmenee edelleen, että kyseessä olevan taajaman tuottaman kuormituksen laskemiseksi käytetyn menetelmän muutoksen myötä laskelmista poistetaan kuormitus, joka on peräisin yksittäisistä taloista ja erillään sijaitsevista keskittymistä, joiden väkimäärä vaihtelee. Kyseinen jäsenvaltio ei kuitenkaan ole selittänyt, mitkä seikat oikeuttavat sen, että Trappeton kaltaisen taajaman, joka sijaitsee matkailijoiden suosimalla alueella, jolla yksittäisten talojen ja erillään sijaitsevien keskittymien ympäristövaikutus voi olla tuntuva, tuottaman kuormituksen laskentamenetelmää muutetaan.

44 Italian tasavalta ei liioin ole väittänyt eikä varsinkaan näyttänyt toteen, että se olisi korjannut tuomion C-85/13 tuomiolauselmassa Trappeton taajaman osalta todetut direktiivin 91/271 5 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden laiminlyönnit virallisessa huomauksessa asetetun määräajan päättymiseen eli 18.7.2018 mennessä. Tältä osin kyseisen jäsenvaltion vastinekirjelmästä ilmenee, että tilastolliset ja teknistoiminnalliset kokeet, joihin ryhdyttiin Trappeton jätevedenpuhdistamossa toteutettujen infrastruktuurihankkeiden valmistuttua, olivat vastinekirjelmää jätettäessä eli 23.10.2023 edelleen kesken. Vastaajan vastauskirjelmästä ja sen liitteistä ilmenee lisäksi, että työt kyseisen jätevedenpuhdistamon mukauttamiseksi ja vahvistamiseksi ja siten unionin oikeuden rikkomisten poistamiseksi valmistuivat vasta joulukuussa 2023. Tähän on lisättävä, että mainittuun kirjelmään liitetyssä raportissa tarkoitetut kokeet, jotka osoittavat, että kyseisestä jätevedenpuhdistamosta johdettavat jätevedet ovat kyseisen direktiivin 5 artiklassa vahvistettujen päästörajojen mukaiset, toteutettiin 23.6.–15.12.2023. Näiden töiden valmistumista koskevat todisteet ja kyseisessä jätevedenpuhdistamossa tehtyjä kokeita koskevat raportit liittyvät siis väitetyn jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämisen arvioinnin kannalta relevantin päivämäärän eli 18.7.2018 jälkeiseen aikaan, eikä niitä siksi voida ottaa tältä osin huomioon.

45 Näin ollen Italian tasavalta ei ole osoittanut, että tilanne Trappeton taajamassa oli direktiivin 91/271 5 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukainen sinä päivänä, jona virallisessa huomautuksessa asetettu määräaika päättyi.

46 Siltä osin kuin on kolmanneksi kyse Courmayeurin taajamasta, Italian tasavalta on myöntänyt vastinekirjelmässään, ettei tilanne tässä taajamassa vieläkään ollut direktiivin 91/271 4 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukainen. Tältä osin kyseisen jäsenvaltion viralliseen huomautukseen 10.7.2018 antamasta vastauksesta ja sen unionin tuomioistuimelle jättämistä kirjelmistä ilmenee, että vaikka neljän kyseiseen taajamaan kuuluvan kunnan eli La Sallen, Morgexin, Pré-Saint Didier'n ja Thuilen jätevedet jo käsiteltiin La Sallen kunnan uudessa jätevedenpuhdistamossa, viemäröintityöt Courmayeurin eli kyseisen taajaman viidennen kunnan keräysjärjestelmän liittämiseksi tähän jätevedenpuhdistamoon olivat edelleen kesken ja niiden oli määrä valmistua viimeistään 31.12.2023. Todistuksia töiden valmistumisesta ja jätevesien analysoinnin tuloksista, joilla kyseisen jätevedenpuhdistamon voitaisiin osoittaa toimivan hyvin, ei myöskään vielä ollut toimitettu komissiolle. Italian tasavalta ei siten ole osoittanut, että tilanne kyseisessä taajamassa oli direktiivin 91/271 4 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden mukainen virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättyessä eli 18.7.2018.

47 Menestyä ei voi sekään Italian tasavallan esittämä argumentti, jonka mukaan vaatimustenvastaisuus koskisi vain osaa Courmayeurin taajaman tuottamasta kokonaiskuormituksesta eli vain 37 200 avl:ää kyseisen taajaman tuottamasta 60 000 avl:stä.

Tämä argumentti vain osoittaa, ettei kyseisen taajaman kaiken yhdyskuntajäteveden käsittelystä ollut huolehdittu merkityksellisenä ajankohtana ja että direktiivin 91/271 4 ja 10 artiklaan perustuvia velvoitteita siten laiminlyötiin.

48 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei Italian tasavalta ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia tuomion C-85/13 noudattamiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

Rahamääräiset seuraamukset

Asianosaisten lausumat

49 Koska komissio katsoo, ettei Italian tasavalta ole toteuttanut kaikkia tuomion C-85/13 täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, se ehdottaa SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla, että kyseinen jäsenvaltio velvoitetaan maksamaan uhkasakko ja kiinteämääräinen hyvitys.

50 Näiden rahamääräisten seuraamusten määrien määrittämiseksi komissio nojautuu komission tiedonantoon 2023/C 2/01, jonka otsikko on ”Taloudelliset seuraamukset rikkomusmenettelyissä” (EUVL 2023, C 2, s. 1; jäljempänä vuoden 2023 tiedonanto). Komissio täsmentää erityisesti, että kyseisessä määrittämisessä on otettava huomioon keskeiset perusteet, joita ovat rikkomisen vakavuus ja kesto sekä tarve varmistaa seuraamuksen ennalta ehkäisevä vaikutus rikkomisen uusimisen estämiseksi.

51 Rikkomisen vakavuuden osalta komissio ehdottaa ensinnäkin, että vakavuutta ilmaisevaksi kertoimeksi vahvistetaan 4 asteikolla 1–20, kun otetaan yhtäältä huomioon niiden unionin oikeussääntöjen merkitys, joita on rikottu, ja toisaalta rikkomisen vaikutukset yleisiin ja yksityisiin etuihin.

52 Näiden oikeussääntöjen merkityksen osalta komissio muistuttaa, että direktiivillä 91/271 pyritään suojelemaan ympäristöä yhdyskuntajätevesistä ja eräiden teollisuudenalojen jätevesistä aiheutuvilta haitoilta ja siinä vahvistetaan jätevesien keräilyä ja käsittelyä koskevat vaatimukset kyseessä olevien taajamien koko huomioon ottaen. Tässä direktiivissä asetetaan ankarampia vaatimuksia niitä tilanteita varten, joissa jätevedet johdetaan direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille alueille, joita pidetään haavoittumiselle alttiina direktiivin liitteessä II määriteltyjen perusteiden nojalla.

53 Komissio täsmentää, että nyt käsiteltävä asia koskee sellaisten direktiivissä 91/271 ja erityisesti sen 4 ja 5 artiklassa säädettyjen käsittelyä koskevien velvoitteiden laiminlyöntiä, joiden noudattamatta jättämisellä on erityisen haitallisia vaikutuksia taajamissa, jotka johtavat jätevesiä haavoittumiselle alttiille alueille. Italian yhdyskuntajätevesien käsittelyllä on komission mukaan perustavanlaatuinen merkitys pintavesistöjen ja niistä välittömästi riippuvaisten vesi- ja maaekosysteemien laadun säilyttämiselle ja parantamiselle sekä asiaan vaikuttavien unionin direktiivien ja erityisesti yhteisön vesipolitiikan puitteista 23.10.2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY (EYVL 2000, L 327, s. 1), ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta 16.12.2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2020/2184 (EUVL 2020, L 435, s. 1) ja luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (EYVL 1992, L 206, s. 7) täytäntöönpanon varmistamiselle.

54 Komissio toteaa kannekirjelmässään, että tässä asiassa direktiiviä 91/271 ei vielä noudateta viidessä tuomiossa C-85/13 tarkoitetussa taajamassa, joiden tuottama kuormitus on yhteensä 149 069 avl:ää ja jotka johtavat jätevesiä haavoittumiselle alttiille alueille. Yhdyskuntajätevesien keräys- tai käsittelyjärjestelmien puuttuminen tai riittämättömyys voi aiheuttaa haittaa ympäristölle, ja sitä on pidettävä erityisen vakavana puutteena (tuomio 31.5.2018, komissio v. Italia, C-251/17, EU:C:2018:358, 72 kohta). Lisäksi ympäristölle aiheutuvan haitan vakavuus riippuu pitkälti niiden taajamien määrästä, joita väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen koskee. Sitä seikkaa, että vaatimustenvastaisia taajamia on viisi, on siis pidettävä merkityksellisenä.

55 Unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanon laiminlyömisen yksityisiin ja yleisiin etuihin kohdistuvien vaikutusten osalta komissio korostaa, että tuomion C-85/13 puutteellisesta täytäntöönpanosta aiheutuu merkittävää päästöistä johtuvaa vaaraa ympäristölle ja ihmisten terveydelle niissä viidessä taajamassa, joissa direktiivin 91/271 vaatimuksia ei vielä noudateta. Komissio nostaa lisäksi esiin vaaran kielteisestä vaikutuksesta muiden unionin direktiivien ja erityisesti tämän tuomion 53 kohdassa tarkoitettujen direktiivien täytäntöönpanoon. Tuomion C-85/13 epätäydellinen täytäntöönpano vaikuttaa myös riittävän puhtaiden pintavesien käytettävissä oloon sekä virkistystoimintaan ja taloudelliseen toimintaan.

56 Komissio katsoo edelleen, että huomioon on otettava kolme raskauttavaa seikkaa.

57 Ensinnäkin velvollisuus, jota jäsenvaltion on tullut ja edelleen tulee noudattaa, eli velvollisuus rakentaa yhdyskuntajätevesien käsittelyyn soveltuvia jätevedenpuhdistamoja on selvä. Italian viranomaiset ovat myös myöntäneet rikkomisen ja ovat ilmoittaneet komissiolle tuomion C-85/13 julistamisesta lähtien niistä infrastruktuurin rakentamista koskevista toimenpiteistä, joilla kaikki asianomaiset taajamat on tarkoitus saattaa mainitun tuomion vaatimusten mukaisiksi.

58 Toiseksi kyseinen tuomio on osa direktiivin 91/271 tulkintaa koskevaa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, ja Italian tasavaltaa vastaan on annettu jo kuusi tuomiota kyseisen direktiivin asianmukaisen soveltamisen laiminlyömisestä. Italiassa on siis vuosikymmenten ajan vallinnut tilanne, jossa kyseistä direktiiviä yleisesti rikotaan. Tämä oikeudenkäynti on yksi neljästä vireillä olevasta kyseiseen jäsenvaltioon kohdistuvasta jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevasta menettelystä, ja nämä menettelyt koskevat yhteensä yli 800 taajamaa.

59 Komissio toteaa kolmanneksi, että kyseisissä taajamissa todetut laiminlyönnit ovat jatkuneet yli yhdeksän vuotta tuomion C-85/13 julistamisen jälkeen ja yli 24vuotta direktiivin 91/271 5 artiklan 2 kohdassa säädetyn määräajan päättymisen jälkeen.

60 Komissio ehdottaa, että lieventävinä seikkoina pidetään ensinnäkin sitä, että Italian tasavalta on tehnyt yhteistyötä koko nyt kyseessä olevan menettelyn ajan, ja toiseksi sitä, että tuomion C-85/13 täytäntöönpanossa on edistytty huomattavasti.

61 Sikäli kuin on toiseksi kyse rikkomisen kestosta, komissio toteaa, että vuoden 2023 tiedonannon 3.3 kohdan mukaan rikkomisen kestoa ilmaisevan kertoimen arvo vaihtelee asteikolla 1–3, ja sen laskentaperusteena käytetään suhdetta 0,10/kuukausi alkaen päivästä, jona annettiin ensimmäisen tuomio, jossa jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättäminen todettiin. Nyt käsiteltävässä asiassa kului 109 kuukautta tuomion C-85/13 antopäivästä 10.4.2014 siihen päivään, jona komissio on päättänyt nostaa kanteen unionin tuomioistuimessa 1.6.2023. Komissio esittää siksi, että rikkomisen kestoa ilmaisevaksi kertoimeksi vahvistetaan 3.

62 Sikäli kuin on kolmanneksi kyse välttämättömyydestä varmistaa seuraamuksen ennalta ehkäisevä vaikutus ottaen huomioon asianomaisen jäsenvaltion maksukyky, komissio täsmentää, että tätä ennalta ehkäisevää vaikutusta ilmaisee n-kerroin, joksi Italian tasavallan kohdalla on vahvistettu 3,41.

63 Tästä johtuen komissio esittää yhtäältä, että kiinteämääräinen hyvitys lasketaan 13 640 euron päiväkohtaisen rahamäärän perusteella, ja tähän määrään on päädytty kertomalla vuoden 2023 tiedonannon 4.2 kohdassa tarkoitettu kiinteä vakiomäärä, jonka määräksi on vahvistettu 1 000 euroa, rikkomisen vakavuutta ilmaisevalla kertoimella 4 ja n-kertoimella 3,41. Tämä kiinteämääräinen hyvitys on kyseisen tiedonannon 4.2.1 kohdan mukaisesti kerrottava niiden päivien lukumäärällä, joina rikkominen on jatkunut. Komissio täsmentää, että Italian tasavalta on velvoitettava maksamaan täten laskettu kiinteämääräinen hyvitys, jos sen määrä on yli 9 548 000 euroa, joka on kyseiselle jäsenvaltiolle vahvistettu kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä.

64 Komissio ehdottaa lisäksi vuoden 2023 tiedonannon 2.1 kohdan perusteella, että kiinteämääräisen hyvityksen määrää mukautetaan siltä osin kuin tiettyjen tuomiossa C-85/13 tarkoitettujen taajamien tilanne saatetaan kyseisen tuomion vaatimusten mukaiseksi tämän oikeudenkäynnin aikana. Komissio katsoo, että päiväkohtaisen kiinteämääräisen hyvityksen määrä olisi siten jaettava avl:ien, jotka eivät ole vaatimusten mukaisia, lukumäärällä, jotta saadaan päiväkohtainen vähennyskerroin, joka tässä tapauksessa on 0,09 euroa. Tämä päiväkohtainen vähennyskerroin on vähennettävä päiväkohtaisesta kiinteämääräisestä hyvityksestä jokaista sellaisen taajaman, jonka tilanne tosiasiassa tulee direktiivin 91/271 vaatimusten mukaiseksi, avl-yksikköä kohden

65 Komissio esittää toisaalta, että uhkasakon määräksi vahvistetaan 122 760 euroa päivässä, ja tähän määrän on päädytty kertomalla vuoden 2023 tiedonannon liitteessä I olevassa 1 kohdassa vahvistettu uhkasakon kiinteä vakiomäärä, joka on 3 000 euroa päivältä, rikkomisen vakavuutta ilmaisevalla kertoimella 4, rikkomisen kestoa ilmaisevalla kertoimella 3 ja n-kertoimella 3,41.

66 Komissio kuitenkin ehdottaa, että asiassa sovelletaan kyseisen tiedonannon 2.1 kohdan mukaisesti alenevaa päiväkohtaista uhkasakkoa, jonka tosiasiallinen määrä lasketaan kuuden kuukauden välein vähentämällä kutakin ajanjaksoa koskevasta kokonaismäärästä prosenttiosuus, joka vastaa keräys- ja käsittelyjärjestelmänsä tuomion C-85/13 mukaiseksi saattaneiden taajamien avl:ien suhteellista osuutta. On Italian tasavallan asiana toimittaa komissiolle todisteet, joiden perusteella voidaan todeta, että vaatimustenmukaisuus on saavutettu ennen kunkin puolivuotisjakson päättymistä.

67 Komissio katsoo lisäksi, että jos vaatimustenmukaisuus saavutetaan vaiheittain, päiväkohtaisen uhkasakon asteittaisen alennuksen laskemiseksi päiväkohtainen uhkasakko on jaettava niiden taajamien, joissa ei vielä tähän päivään mennessä noudateta tuomiota C-85/13, yhteensä tuottamien avl:ien lukumäärällä.

68 Italian tasavalta, joka on yhtä mieltä komission kanssa siitä, että tuomion C-85/13 täytäntöönpano edelleen viipyy, katsoo kuitenkin, että komission esittämä rahamääräisten seuraamusten määrä on kohtuuton, ja esittää useita perusteluja tämän väitteensä tueksi.

69 Italian tasavallan mukaan olisi ensinnäkin otettava huomioon, että sen tehtävänä olevat konkreettiset toimenpiteet ovat monimutkaisia ja edellyttävät sellaisen infrastruktuurin rakentamista, joka on monimutkaista ja jonka kustannukset voivat vaihdella ja joka edellyttää

rakennetun infrastruktuurin testaamista ja käyttöönottoa ja sen toiminnan tarkkailua. Nämä toimenpiteet edellyttävät julkisia hankintamenettelyjä, joihin liittyy korostunut oikeusriitojen riski.

70 Kyseisen jäsenvaltion mukaan on toiseksi otettava huomioon, että Italian viranomaiset ovat tehneet vilpittömästi yhteistyötä komission kanssa koko menettelyn ajan.

71 Italian tasavalta väittää kolmanneksi sitoneensa merkittäviä taloudellisia ja rahoituksellisia voimavaroja sekä tuomion C-85/13 täytäntöön panemiseksi tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen että kyseisen jäsenvaltion ja Euroopan unionin välisen yhdyskuntajätevesiä yleisesti koskevan riidan ratkaisemiseen. Kyseinen jäsenvaltio toteaa osoittaneensa tähän tarkoitukseen yhteensä 3 miljardia euroa.

72 Neljänneksi Italian tasavalta täsmentää nimenneensä tuomion C-85/13 täytäntöönpanosta vastaavan ylimääräisen komissaarin edistääkseen ja jouduttaakseen kyseisen täytäntöönpanon edellyttämien toimenpiteiden suunnittelua ja toimeenpanoa.

73 Viidenneksi on Italian tasavallan mukaan otettava huomioon se, ettei komission kannetta voida tutkia siltä osin kuin se koskee Trappeton taajamaa, joka tuottaa alle 10 000 avl:ää.

74 Italian tasavalta täsmentää kuudenneksi, että siinä missä tuomio C-85/13 koski 41:tä taajamaa, joiden kokonaiskuormitus oli 2 281 847 avl:ää, komission 18.5.2018 päivätty virallinen huomautus koski 14:ää taajamaa, joiden kokonaiskuormitus oli 462 266 avl:ää, ja komission kanne koskee enää viittä taajamaa, joiden kokonaiskuormitus on 149 069 avl:ää.

75 Seitsemänneksi huomioon on otettava se, että niiden taajamien lukumäärän, joissa direktiiviä 91/271 ei noudateta, ja näiden taajamien avl:ien määrän vähentämisessä on edistytty merkittävästi. Vuosina 2014–2023 vaatimustenvastaisten taajamien lukumäärä on siten laskenut 88 prosentilla ja vaatimustenvastaisten avl:ien lukumäärä on laskenut 94 prosentilla. Näitä lukuja on lisäksi mukautettava tämän tuomion 26 ja 27 kohdassa mainittujen Trappeton ja Courmayeurin taajamia koskevien argumenttien huomioon ottamiseksi.

76 Italian tasavalta pitää kahdeksanneksi epäasianmukaisena sitä, että komissio vetoaa kanteessaan muihin Italian tasavaltaan kohdistettuihin jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeviin menettelyihin yhdyskuntajätevesien alalla. Joka tapauksessa kolmen muun kyseiseen jäsenvaltioon kohdistetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn tiedoista ilmenee, että vaatimustenvastaisten taajamien yhteenlaskettu lukumäärä oli asteittain laskenut yli 800:sta 622 taajamaan vastinekirjelmän jättämispäivään mennessä.

77 Yhdeksänneksi Italian tasavalta katsoo uimavesien laadun osalta, että vahingon vaara on vain teoreettinen ja pelkästään mahdollinen. Lisäksi Castellammare del Golfo I:n, Cinisin, Terrasinin ja Trappeton lähistöllä sijaitsevien rannikkoalueiden uimavesien laatua koskevat tiedot, sellaisena kuin ne ovat täydennettyinä ja päivitettyinä, antavat eri kuvan näiden alueiden vesien laadusta kuin ne tiedot, jotka ilmenevät komission kanteesta, ja ne osoittavat vesien laadun olevan paranemaan päin.

78 Kymmenenneksi Italian tasavalta väittää, että jos komission ehdotuksia noudatettaisiin, vaarana olisi paradoksaalisesti, että kyseinen jäsenvaltio velvoitettaisiin maksamaan huomattavasti suurempia rahamääräisiä seuraamuksia kuin ne, jotka unionin tuomioistuin määräsi sille

31.5.2018 antamassaan tuomiossa komissio vastaan Italia (C-251/17, EU:C:2018:358), vaikka tuo tuomio koski direktiivin 91/721 rikkomisia, jotka koskivat huomattavasti useampia taajamia ja suurempaa avl:ien kokonaismäärää kuin nyt kyseessä oleva asia.

79 Näin ollen Italian tasavalta pyytää, että vakavuutta ilmaiseva kerroin vahvistetaan alemmalle tasolle kuin komissio on ehdottanut.

80 Kiinteämääräisen hyvityksen ja uhkasakon kumulatiivista soveltamista koskevan komission vaatimuksen osalta Italian tasavalta esittää, että kun on varmaa tai kohtuullisen todennäköistä, ettei asianomainen jäsenvaltio pysty panemaan täytäntöön tuomiota, jossa jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättäminen on todettu, koska kansallisten viranomaisten esittämä kyseisen tuomion täydellisen täytäntöönpanon varmistamiseen tarkoitettu aikataulu ylittää menettelyn keston, kiinteämääräisen hyvityksen määräämisen edellytys eli se, että velvoitteensa laiminlyöneen jäsenvaltion on objektiivisesti mahdollista täyttää velvoitteensa asetetussa määräajassa, ei täyty. Tällaisessa tapauksessa kiinteämääräisen hyvityksen määräämistä tulisi välttää, sillä uhkasakko täyttää jo sellaisenaan ennalta ehkäisevän funktion.

81 Juuri näin on nyt käsiteltävässä asiassa, jossa Italian tasavallan on tosiasiassa mahdotonta toteuttaa kaikkia toimenpiteitä tuomion C-85/13 täytäntöön panemiseksi ennen kuin SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuva menettely unionin tuomioistuimessa päättyy. Näin ollen kyseinen jäsenvaltio vaatii ensisijaisesti, että sille määrätään uhkasakko eikä kiinteämääräistä hyvitystä tässä asiassa.

82 Italian tasavalta vaatii toissijaisesti, että se velvoitetaan maksamaan ainoastaan kiinteämääräinen hyvitys, joka on riittävä seuraamus siitä, ettei kyseinen jäsenvaltio ole pannut täytäntöön unionin oikeuteen perustuvia velvoitteitaan. Määrältään suuren kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen uhkasakon lisäksi olisi nimittäin kohtuutonta, ja vaarana olisi, että hyvityksen määräämisen vaikutus olisi päinvastainen kuin mihin on pyritty, sillä se vaikeuttaisi tuomion C-85/13 täytäntöönpanoa vakavien taloudellisten haittavaikutustensa takia.

83 Italian tasavalta vaatii vielä lisäksi, että velvollisuus maksaa uhkasakko astuu voimaan vasta vahvistettujen määräaikojen päättyessä. Uhkasakon soveltamisen määräajan asettaminen kuuluu nimittäin unionin tuomioistuimen yksinomaiseen harkintavaltaan.

84 Italia tasavalta toteaa lisäksi vastauskirjelmässään, että taajamia, joissa tuomiota C-85/13 ei noudatettu, oli kyseisen kirjelmän jättöpäivänä enää vain kolme, ja niiden kokonaiskuormitus oli 78 069 avl:ää. Tuomion C-85/13 julistamisen jälkeen vaatimustenvastaisten taajamien lukumäärä on siten vähentynyt 93 prosentilla ja vaatimustenvastaisesti tuotettu kuormitus on vähentynyt 96,6 prosentilla.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Aluksi on palautettava mieleen, että SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn päämääränä on kannustaa velvoitteensa laiminlyönyttä jäsenvaltiota panemaan täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva tuomio ja siten varmistaa unionin oikeuden tehokas soveltaminen ja että molemmilla tässä määräyksessä määrätyillä toimenpiteillä eli uhkasakolla ja kiinteämääräisellä hyvityksellä pyritään tähän samaan päämäärään (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

86 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan se, sovelletaanko kiinteämääräistä hyvitystä tai uhkasakkoa, riippuu siitä, miten kullakin näistä voidaan saavuttaa tavoiteltu päämäärä käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteissa, eikä näin ollen ole poissuljettua, että turvaudutaan kumpaankin näistä erityyppisistä seuraamuksista (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 114 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

87 Uhkasakon määrääminen tuntuu erityisen soveliaalta jäsenvaltion kannustamiseksi lopettamaan mahdollisimman pian sellainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, jolla olisi taipumus jatkua ilman tällaista toimenpidettä, kun taas kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen riippuu enemmän niiden seurausten arvioinnista, joita asianomaisen jäsenvaltion velvoitteiden jättäminen panematta täytäntöön aiheuttaa yksityisille ja julkisille eduille, erityisesti silloin, kun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut pitkään sen tuomion jälkeen, jossa se alun perin todettiin (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 115 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Unionin tuomioistuimen on päätettävä kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, niistä rahamääräisistä seuraamuksista, jotka ovat asianmukaisia muun muassa vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistumisen ehkäisemiseksi (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

89 Komission esitykset eivät siten voi sitoa unionin tuomioistuinta, ja ne ovat vain hyödyllinen viitelähtökohta. Vastaavasti komission tiedonantoihin sisältyvien suuntaviivojen kaltaiset suuntaviivat eivät sido unionin tuomioistuinta vaan palvelevat avoimuuden, ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden toteutumista kyseisen toimielimen toiminnassa (tuomio 12.3.2020, komissio v. Italia (Sardinian hotellialalle myönnetyt sääntöjenvastaiset tuet), C-576/18, EU:C:2020:202, 136 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

– *Mahdollisuus määrätä uhkasakko ja kiinteämääräisen hyvitys kumulatiivisesti*

90 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin on sille kyseessä olevalla alalla myönnettyä harkintavaltaa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 116 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) erityisesti, jos jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt kauan ja jos sillä on myös taipumus jatkua (ks. tuomio 12.7.2005, komissio v. Ranska, C-304/02, EU:C:2005:444, 82 kohta).

91 Tämän tuomion 38, 44 ja 46 kohdasta ilmenevät seikat huomioon ottaen on todettava, että tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä esitetyt olosuhteet ovat ominaisia myös tässä asiassa kyseessä olevalle jäsenyysvelvoitteiden laiminlyömiselle. Italian tasavalta ei näin ollen voi tehokkaasti riitauttaa sitä, että siihen sovelletaan näitä kahta rahamääräistä seuraamusta.

– *Kiinteämääräinen hyvitys*

92 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kiinteämääräisen hyvityksen maksamiseen velvoittaminen ja hyvityksen mahdollisen määrän vahvistaminen on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka

liittyvät sekä todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen piirteisiin että sen jäsenvaltion asenteeseen, jota SEUT 260 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee. Kyseisellä artiklalla annetaan tältä osin unionin tuomioistuimelle laaja harkintavalta päättää tällaisen seuraamuksen määräämisestä tai määräämättä jättämisestä ja määrittää tarvittaessa sen suuruus (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

93 Nyt käsiteltävässä asiassa se oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen kokonaisuus, jonka perusteella unionin tuomioistuin totesi tuomiossa C-85/13 Italian tasavallan laiminlyöneen niitä velvoitteitaan, joita sen väitettiin laiminlyöneen, ja se, että kyseistä jäsenvaltiota vastaan on vireillä neljä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa menettelyä, joissa on kyse yhdyskuntajätevesien käsittelystä ja jotka koskevat yhteensä yli 800 taajamaa, sekä se, että kyseistä jäsenvaltiota vastaan on jo annettu useita tuomioita, joissa on todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen juuri tällä unionin toiminnan alalla, eli 13.5.2018 annettu tuomio asiassa komissio vastaan Italia (C-251/17, EU:C:2018:358) ja tämän tuomion 98 kohdassa tarkoitetut tuomiot, ovat osoitus siitä, että vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistumisen estäminen tulevaisuudessa edellyttää kiinteämääräisen hyvityksen kaltaisen ennalta ehkäisevän seuraamuksen määräämistä.

94 Unionin tuomioistuimen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kiinteämääräisen hyvityksen määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa rikkomiseen. Tältä osin merkityksellisiin tekijöihin kuuluvat rikkomisen vakavuuden ja keston sekä asianomaisen jäsenvaltion maksukyvyn kaltaiset seikat (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 100 ja 101 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

95 Rikkomisen vakavuudesta on ensiksi todettava yhtäältä, että direktiivin 91/271 tarkoituksena on, kuten sen 1 artiklan toisesta kohdasta ilmenee, suojella ympäristöä jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta. Yhdyskuntajätevesien keräys- tai käsittelyjärjestelmien puuttuminen tai riittämättömyys voi aiheuttaa haittaa ympäristölle, ja sitä on pidettävä erityisen vakavana puutteena. Toisaalta ympäristölle aiheutuvan haitan laajuus riippuu huomauttavasti niiden taajamien määrästä, joita väitetty noudattamatta jättäminen koskee (tuomio 31.5.2018, komissio v. Italia, C-251/17, EU:C:2018:358, 72 ja 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

96 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin Castellammare del Golfo I:n, Cinisin ja Terrasinin taajamien osalta riidatonta, että direktiivin 91/271 4, 5 ja 10 artiklaan perustuvia vaatimuksia, sellaisina kuin ne todettiin tuomiossa C-85/13, ei vielä noudatettu unionin tuomioistuimen tässä asiassa pitämän istunnon päivämääränä eli 13.11.2024.

97 Toiseksi on todettava Trappeton taajamasta, että kyseisen taajaman jätevedenpuhdistamoa koskevat työt ovat valmistuneet ja puhdistamon hallinnointi on annettu AMAP:n, joka on Palermon ATO:n integroidun vesipalvelun hallinnoija, tehtäväksi 22.12.2023, kuten tämän tuomion 32 kohdasta ilmenee. Lisäksi direktiivissä 91/271 vahvistettujen päästörajojen noudattamisesta ajanjaksolla 23.6.–15.12.2023 on esitetty näyttö vastaajan vastauksessa.

98 Tässä tilanteessa on katsottava, kuten komissiokin on katsonut istunnossa, että Italian tasavalta oli 15.12.2023 mennessä toteuttanut kaikki tarvittavat toimenpiteet Trappeton taajaman saattamiseksi direktiivin 91/271 4, 5 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden, sellaisina kuin ne todettu tuomiossa C-85/13, mukaiseksi.

99 Kolmanneksi on todettava Courmayeurin taajamasta, että Italian tasavalta on tämän tuomion 33 kohdasta ilmenevällä tavalla väittänyt vastauskirjelmässään, että tilanne kyseisessä taajamassa on direktiivin 91/271 vaatimusten mukainen paitsi fyysiseltä kannalta – mikä on sen ansiota, että keräysjärjestelmät ovat valmistuneet ja ne on liitetty La Sallen jätevedenpuhdistamoon – myös toiminnallisesti ja käsittelyn tehokkuuden kannalta. Kyseinen jäsenvaltio on istunnossa lisäksi vedonnut uusiin komissiolle toimitettuihin analyyseihin, jotka väitetysti vahvistavat sen, että kyseisessä direktiivissä vahvistettuja päästörajoja noudatetaan.

100 Komissio on tästä huolimatta samassa istunnossa kiistänyt Italian tasavallan näyttäneen toteen, että tilanne Courmayeurin taajamassa olisi kyseisen direktiivin säännösten mukainen. Komissio on nimittäin kyseisen jäsenvaltion sitä kiistämättä todennut yhtäältä, että mainitun jäsenvaltion esittämät uudet seikat koskevat ainoastaan kyseisen taajaman murto-osaa eivätkä siten osoita kyseisen taajaman tilanteen olevan kaikilta osin kyseisen direktiivin vaatimusten mukainen, ja toisaalta, että sille ei ollut toimitettu keräysjärjestelmien rakentamista ja niiden liittämistä kyseiseen jätevedenpuhdistamoon koskevien rakennustöiden toisen vaiheen hyväksyntää koskevaa raporttia, tästä johtuvan asennuksen hyväksyntää koskevaa raporttia eikä todistusta kyseisen puhdistamon toimimisesta.

101 Tässä tilanteessa on katsottava, ettei Italian tasavalta ollut istunnon ajankohtana osoittanut toteuttaneensa kaikkia tarvittavia toimenpiteitä Courmayeurin taajaman saattamiseksi direktiivin 91/271 4 ja 10 artiklaan perustuvien velvoitteiden, sellaisina kuin ne todettu tuomiossa C-85/13, mukaiseksi.

102 Näin ollen taajamien, jotka eivät kyseisenä ajankohtana olleet direktiivin 91/271 mukaisia, lukumäärä (neljä) on laskenut huomattavasti suhteessa taajamien, joita tuomio C-85/13 koski, lukumäärään (41), ja ympäristölle aiheutunut haitta on vastaavasti vähentynyt suhteessa siihen haittaan, joka aiheutui kyseisessä tuomiossa todetusta alkuperäisestä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2016, komissio v. Portugali, C-557/14, EU:C:2016:471, 75 kohta). Italian tasavalta on siis vähentänyt huomattavasti tuomiossa C-85/13 todetusta laiminlyönnistä ympäristölle aiheutuvaa haittaa.

103 Vaikka ympäristölle aiheutuva haitta on vähentynyt, sitä on edelleen. Tämä haitta on sitäkin vakavampaa, kun otetaan huomioon, että kaikki neljä vaatimustenvastaista taajamaa johtavat jätevetensä vesistöihin, joita pidetään haavoittumiselle alttiina alueina. Määrittäessään kyseessä olevat alueet haavoittumiselle alttiiksi alueiksi direktiivin 91/271 5 artiklan 1 kohdan ja direktiivin liitteen II mukaisesti Italian tasavalta on tosiasiassa tunnustanut, että näiden alueiden ympäristöä koskee korostunut suojelun tarve. Yhdyskuntajätevesien käsittelemättä jättämisestä aiheutuu haittaa ympäristölle (ks. vastaavasti tuomio 17.10.2013, komissio v. Belgia, C-533/11, EU:C:2013:659, 55 kohta).

104 Kun otetaan huomioon ne riskit, jotka riidanalainen rikkominen tämän tuomion 95 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö huomioon ottaen aiheuttaa kyseessä oleville tärkeille ympäristönsuojeluun liittyville yleisille eduille, tehtävänä olevien konkreettisten toimenpiteiden monimutkaisuus tai se seikka, jos oletetaan, että se osoittautuisi todeksi, että kyseessä olevien rannikkoalueiden uimaveden laadulle aiheutuvan haitan riski on puhtaasti teoreettinen ja pelkästään mahdollinen ja että kyseisen uimaveden laatu on joka tapauksessa paranemaan päin, eivät voi johtaa siihen, että kyseisen rikkomisen vakavuutta arvioitaisiin vähemmän ankarasti.

105 Lieventävinä seikkoina on silti otettava huomioon ensiksi, että Italian tasavalta on tehnyt yhteistyötä komission yksiköiden kanssa koko menettelyn ajan, toiseksi, että kyseinen jäsenvaltio on edistynyt tuomion C-85/13 täytäntöönpanossa, kolmanneksi, että kyseinen jäsenvaltio on sitonut huomattavia investointeja mainitun tuomion täytäntöön panemiseen, ja neljänneksi, että tätä tarkoitusta varten on nimetty ylimääräinen komissaari.

106 Toiseksi on laiminlyönnin keston osalta otettava huomioon ajanjakso, joka alkaa sen tuomion julistamisesta, jossa ensimmäinen laiminlyönti todettiin, ja päättyy siihen, kun unionin tuomioistuin arvioi tosiasioita (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

107 Tässä asiassa tuomion C-85/13 täytäntöönpanon laiminlyönti on unionin tuomioistuimen arvioidessa tosiasioita jatkunut noin 11 vuoden ajan, mikä on aivan liian kauan, vaikka huomioon on otettava vaaditun infrastruktuurin rakennustöiden edellyttämä merkittävä ajanjakso, joka on useiden vuosien pituinen.

108 Asianomaisen jäsenvaltion maksukyvystä on kolmanneksi todettava komission ehdottaneen vuoden 2023 tiedonannon 3.4 ja 4.2 kohdan mukaisesti, että laskennassa otetaan huomioon kahden kolmasosan osalta kyseisen jäsenvaltion bruttokansantuote (BKT) suhteutettuna jäsenvaltioiden BKT:n keskiarvoon ja yhden kolmasosan osalta demograafisena kriteerinä kyseisen jäsenvaltion asukasluku suhteutettuna jäsenvaltioiden keskimääräiseen asukaslukuun.

109 Tältä osin unionin tuomioistuimen viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyä määritettäessä n-kertoimen, joka edustaa asianomaisen jäsenvaltion maksukykyä suhteessa muiden jäsenvaltioiden maksukykyyn, laskentamenetelmään ei saa sisällyttää demograafista kriteeriä vuoden 2023 tiedonannon 3.4 ja 4.2 kohdassa vahvistettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti (tuomio 25.4.2024, komissio v. Puola (Väärinkäytösten ilmoittajista annettu direktiivi), C-147/23, EU:C:2024:346, 86 kohta).

110 Italian tasavallan maksukyvyn määrittämiseksi on siis määräävänä tekijänä tukeuduttava sen BKT:hen ja otettava huomioon tämän BKT:n viimeaikainen kehitys sellaisena kuin se on ajankohtana, jolloin unionin tuomioistuin tutkii tosiseikat (ks. vastaavasti tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 131 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

111 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt näkökohdat sekä se, että komissio ei ole määrittänyt pätevää kriteeriä Italian tasavallan maksukyvyn osoittavan n-kertoimen laskemiseksi, kiinteämääräisen hyvityksen määrä on vahvistettava ottaen huomioon kyseisen jäsenvaltion BKT:n keskiarvo laskettuna viimeisten kolmen vuoden perusteella. Unionin tuomioistuin katsoo, että tämän asian olosuhteita arvioidaan asianmukaisesti, kun kyseiselle jäsenvaltiolle määrättävän kiinteämääräisen hyvityksen määräksi vahvistetaan 10 miljoonaa euroa.

– *Uhkasakko*

112 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan uhkasakon määrääminen on lähtökohtaisesti perusteltua ainoastaan siltä osin kuin aikaisemman tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu siihen asti, kun

unionin tuomioistuin tutkii asian tosiseikat (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 135 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

113 Kuten tämän tuomion 96–102 kohdasta ilmenee, tässä asiassa tuomion C-85/13 täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä ei vielä istunnon ajankohtana ollut kokonaisuudessaan toteutettu.

114 Tässä tilanteessa se, että Italian tasavalta velvoitetaan maksamaan uhkasakko, on asianmukainen taloudellinen keino kannustaa kyseinen jäsenvaltio toteuttamaan toimet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi ja tuomion C-85/13 täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

115 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että uhkasakko on määrättävä sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua, jotta asianomainen jäsenvaltio muuttaa toimintaansa ja lopettaa moititun toiminnan (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 138 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

116 Unionin tuomioistuimen on asiaa koskevaa harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kyseinen uhkasakko siten, että se yhtäältä on mukautettu olosuhteisiin ja toisaalta on oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 139 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Ne peruskriteerit, jotka on otettava huomioon uhkasakon määrää vahvistettaessa, jotta varmistetaan uhkasakon pakottava luonne unionin oikeuden yhtenäisen ja tosiasiallisen soveltamisen takaamiseksi, ovat lähtökohtaisesti rikkomisten vakavuus, niiden kesto ja kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyky. Näiden kriteerien soveltamisessa on otettava erityisesti huomioon ne yksityisiin ja julkisiin etuihin kohdistuvat seuraukset, jotka aiheutuvat siitä, että asianomainen jäsenvaltion laiminlyö velvoitteidensa täytäntöönpanon, sekä se, miten kiireellistä on, että kyseinen jäsenvaltio noudattaa velvoitteitaan (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 141 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

118 Näiden tekijöiden osalta huomioon otettavat olosuhteet käyvät ilmi erityisesti tämän tuomion 96–110 kohdassa esitetyistä perusteluista, jotka liittyvät kyseisen rikkomisen vakavuuteen ja kestoon sekä Italian tasavallan maksukykyyn.

119 Raskauttavana asianhaarana on edelleen otettava huomioon se seikka, että Italian tasavallan vastauskirjelmässään antamien uusimpien tietojen mukaan tuomio C-85/13 tullee pannuksi kaikilta osin täytäntöön vasta vuonna 2026, mikä tarkoittaa täytäntöönpanon myöhästyvän 26–28 vuotta suhteessa siihen ajankohtaan, jona jäsenvaltioiden on tullut noudattaa direktiivin 91/271 4 ja/tai 5 sekä 10 artiklaa.

120 Lisäksi komissio on ehdottanut unionin tuomioistuimelle, että uhkasakkoa alennetaan progressiivisesti sen perusteella, miten tuomion C-85/13 täytäntöönpanossa on edistytty.

121 Tältä osin on muistutettava, että vaikka uhkasakko on unionin tuomioistuimen tuomion kattavan täytäntöönpanon varmistamiseksi lähtökohtaisesti vaadittava täysimääräisenä, kunnes jäsenvaltio on toteuttanut kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysvelvoitteiden toteuttamatta jättämisen lopettamiseksi, harkittavaksi voi tietyissä erityistapauksissa tulla seuraamus, jossa otetaan huomioon jäsenvaltion mahdollinen edistyminen velvoitteidensa täyttämisessä (tuomio 31.5.2018, komissio v. Italia, C-251/17, EU:C:2018:358, 83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

122 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että kun tilanne Trappeton taajamassa on saatettu direktiiviin 91/271 perustuvien vaatimusten mukaiseksi, niiden taajamien, joissa ei ole kyseisen direktiivin merkityksellisten säännösten mukaisia yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmiä, avl:ien määrä oli istunnon ajankohtana 137 253.

123 Tämän asian olosuhteet kokonaisuutena huomioon ottaen unionin tuomioistuin katsoo perustelluksi määrätä alenevan uhkasakon, jonka määrä on 75 000 euroa päivässä.

124 Uhkasakon jaksottamisen osalta uhkasakkoa alentava tekijä vahvistetaan komission ehdotuksen mukaisesti puolivuosittaisten jaksojen perusteella, kun otetaan huomioon, että kyseessä olevien taajamien tilanteen yhdenmukaisuutta direktiivin 91/271 kanssa koskevien todisteiden laatiminen ja analysointi voi edellyttää tiettyä odotusaikaa, ja lisäksi Italian tasavallan mahdollinen edistyminen on otettava huomioon. Näin ollen kutakin jaksoa koskevasta kokonaismäärästä on vähennettävä prosenttiosuus, joka vastaa niiden taajamien, joiden yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmät on saatettu tuomion C-85/13 mukaisiksi, avl:ien suhteellista osuutta. (ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, komissio v. Italia, C-251/17, EU:C:2018:358, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

125 Italian tasavalta on näin ollen velvoitettava maksamaan komissiolle 13 687 500 euron suuruinen uhkasakko kultakin puolivuotiskaudelta, jonka tuomion C-85/13 noudattamiseksi tarvittavien toimenpiteiden täytäntöönpano viivästyy, nyt annettavan tuomion julistamispäivästä siihen asti, kunnes tuomio C-85/13 on pantu kaikilta osin täytäntöön, ja uhkasakon tosiasiallinen määrä on laskettava kunkin kuuden kuukauden ajanjakson päättyessä siten, että kutakin ajanjaksoa koskevasta kokonaismäärästä vähennetään prosenttiosuus, joka vastaa niiden taajamien, joissa yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmät on saatettu tuomion C-85/13 mukaisiksi kyseisen ajanjakson päättymiseen mennessä, avl:ien määrän suhdetta niiden taajamien, joissa tällaisia järjestelmiä ei ole tämän tuomion julistamispäivänä, avl:ien määrään.

Oikeudenkäyntikulut

126 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Italian tasavalta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia 10.4.2014 annetun tuomion komissio vastaan Italia (C-85/13, EU:C:2014:251) täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

2) Italian tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle kiinteämääräisenä hyvityksenä 10 miljoonaa euroa.

3) Siltä varalta, että 1 kohdassa todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu vielä tämän tuomion julistamispäivänä, Italian tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle 13 687 500 euron suuruinen uhkasakko kultakin puolivuotiskaudelta, jonka 10.4.2014 annetun tuomion komissio vastaan Italia (C-85/13, EU:C:2014:251) noudattamiseksi tarvittavien toimenpiteiden täytäntöönpano viivästyy nyt annettavan tuomion julistamispäivästä siihen asti, kunnes 10.4.2014 annettu tuomio komissio vastaan Italia (C-85/13, EU:C:2014:251) on pantu kaikilta osin täytäntöön, ja uhkasakon tosiasiallinen määrä on laskettava kunkin kuuden kuukauden ajanjakson päättyessä siten, että kutakin ajanjaksoa koskevasta kokonaismäärästä vähennetään prosenttiosuus, joka vastaa niiden taajamien, joissa yhdyskuntajätevesien keräys- ja käsittelyjärjestelmät on saatettu 10.4.2014 annetun tuomion komissio vastaan Italia (C-85/13, EU:C:2014:251) mukaisiksi kyseisen ajanjakson päättymiseen mennessä, asukasvastinelukujen määrän suhdetta niiden taajamien, joissa tällaisia järjestelmiä ei ole tämän tuomion julistamispäivänä, asukasvastinelukujen määrään.

4) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset